

Milan Vincetič

Peter Rezman: *Nujni deleži ozimnice.*

Novo mesto: Založba Goga, 2010.

Sodobni slovenski književnik Peter Rezman (1956) je opozoril nase že s prvencem *Pesmi iz premoga* (1985) ter nato s pretresljivo pesniško zbirko *Družmirje* (1997), poimenovani po vasi, ki je izginila zaradi "premogovniškega" velenjskega jezera, ki je pogoltnilo predvsem starožitnost tamkajšnjih prebivalcev. V kotlino, bogato z lignitom, se je priseljevalo vse več "tujih" delavcev, predvsem z juga, kar ni spremenilo le socialne slike socealističnega blokovskega konglomerata (navsezadnje se Velenje, čeprav je po osamosvojitvi izgubilo prilastek Titovo, še danes ponaša z veličastno repliko maršala Tita A. Augustinčiča), temveč tudi psihogram potomcev knapovskega delavstva. Vsega tega se je Peter Rezman, nekoč tudi sam premogar, še kako zavedal, zato ni naključje, da iz njegove nagrajene novelistične zbirke *Skok iz kože* (2008), veje predvsem (gogoljevska) paradigma: iniciacijski "skok iz kože" namreč ni nič drugega kot zbledela potemkimovska sockuliserija, liki ter milje iz novel pa delujejo kot senčne lutke, ki so dosledno predestinirane.

Tudi v štirih novelah iz njegove najnovejše knjige s humorno-sarkastičnim naslovom *Nujni deleži ozimnice* so liki, pa naj gre za "njega" ter njegovo ženo Jano (*Dan*), profesorja Cveka (*Brez obresti*), dementnega Ludvika (*Vešana vloga*) ali galerijo družinskih članov, ki čakajo na žaro pokojne Nežike Navodnik (*Ostanki za žlahto*), v svoji biti preveč pasivni, saj so njihovi svetovi zoženi ter prizemljeni, na kar napeljuje tudi naslov. Vsi ti mali junaki, če jih smem tako imenovati, so docela predani svojim banalnim (tudi umazanim) vojnjam, obsesijam in strahovom (Silvester Vecko), naglavni grehi (Marko Tihonenko, rodbina Navodnik) pa jim ne dovolijo, da bi pokukali čez bizarnost vsakdana. Razmerja med osebami "so v različnih stadijih odnosov" – najsi gre za ljubimce ali stare zakonce, pri vseh velja, da "skorajda niso pari ljubezni" –, zato so njihova dejanja, četudi pričakovana, "usklajena z vsebino, ki prinaša razvrednoteno, brezosebno in popredmeteno in v mamona zazrto sedanjost" (Barica Smole).

Tako se v prvi noveli z naslovom *Dan*, poimenovani po psu, srečamo s problemom noseče maturantke Nade, ki se je odločila, da bo otroka obdržala. Dialogi med očetom, tokrat prvoosebni pripovedovalcem, ter ženo Jano, so polni nejevolje, tudi skepse, ki pa jo pisatelj reši s (simbolno) podobo potikajoče se (breje?) psice, ki ji na koncu vseeno nasuje hrane. Končno sprijaznjenje kljub vsemu ostaja le navidezno, zadnja ženina replika, češ "oh, minutko mi še daj mir", izzveni v prazen prostor. Vse torej ostaja hote nedorečeno, podobno kot v drugi noveli *Brez obresti*, v kateri postane upokojeni profesor Silvester Vecko alias Cvek žrtev lastne naivnosti, preteklosti ter samote. Njegovo zблиžanje z varnostnikom Markom Tihonenkom postane zanj usodno, za bralca pa je kar predvidljivo. Njegov spretno izpeljan rop, pri katerem profesorja udari z lesenim cvekom, je zgolj drugo dejanje, ki nakazuje, da tudi ni zadnje; na koncu se z blagajničarko Bebo z zvijačo polastita njegovega denarja. Če jima bo ob tem prinesel še obresti, pušča pisatelj odprto, a slutimo lahko, da bosta slejkoprej žrtev lastne pogoltnosti.

Tretja novela z naslovom *Vešana vloga* je najmanj dinamična, a najbolj pretresljiva. V pripoved o dementnem Ludviku, ki naj bi bil med drugim tudi amaterski režiser, je pisatelj vnesel bolnikov notranji svet, ki ga je upovedil kot niz bolj ali manj (ne)povezanih asociacij, ki se pletejo v njegovi lobanji. Njegov svet se počasi krha; čeprav si ga skuša obnavljati s terapevtskimi retrospekcijami, se te na koncu zlepijo v kakofonijo zvokov in podob. Tudi njegova (pre)utrujena žena Mara (p)ostaja zgolj halucinacija, ki premolkne v smrtno agonijo.

Opisi v zadnji noveli *Ostanki za žlahto*, pisani iz dvoj(n)je perspektive, "mestoma spominjajo na didaskalije v dramskem delu" (Barica Smole): bralec je priča dinamičnemu, tudi natrganemu dialogu med sorodniki, ki čakajo na žaro pokojnice. Ob tem se med njimi krešejo iskre, letijo očitki, zmerjavke, razkrivajo se nepravilni računi ter znova odpirajo rane, marsikatera žaltava pade na "geja" ter predvsem na račun Simone, ki je vzela muslimana. Jezik v dialogih je (nižje)pogovorni, marsikje funkcionalno obarvan s slengizmi, kar še prida k pristnosti samega dogajanja, v katerem se "vse zmeša".

Pričujoče štiri novele Petra Rezmanja nosijo pravšnji naslov: njih tematika je ozimnica, torej življenje samo, "nujni deleži" pa so začimbe, morda konzervansi ali priboljški, v tem primeru usodnost spretno karakteriziranih oseb ter njihova ujetost v dogajalni prostor. Peter Rezman se dobro zaveda, da njegove zgodbe glede na tematiko niso *novum* (nenačrtovana nosečnost, pohlep, demenca, rodbinske razprtije okoli dediščine), se je pa (po)trudil, da so zazvene bolj ali manj na novo. Vsaj pri tretji noveli se mu je to posrečilo, za ostale pa lahko rečem, da so "neravnovesja sveta", ki jih upoveduje, manj inovativna, vendar ne neprepričljiva.